

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของ
หน่วยสาธิตการสร้างเสริมสุขภาพเด็กเล็ก คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้วิจัย : นางศรีเพ็ญ สิงห์แก้ว

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูปริยัติยานุศาสน์, ดร., ป.ธ.๔, B.A. (Pali & Buddhism),
M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)

: ผศ.ดร.เทพประวิณ จันทน์แรง, พธ.บ. (ศาสนา), ศศ.บ. (ไทยคดีศึกษา),
M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Pali & Buddhism)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของหน่วยสาธิตการสร้างเสริมสุขภาพเด็กเล็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรในพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาบทบาทการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของหน่วยสาธิตการสร้างเสริมสุขภาพเด็กเล็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ ๓) เพื่อวิเคราะห์การนำหลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของหน่วยสาธิตการสร้างเสริมสุขภาพเด็กเล็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากการศึกษาหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรในพระพุทธศาสนาพบว่า หลักพุทธธรรมสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรได้ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เป็นปกติเหมาะสมตามวัย แล้วยังส่งผลให้บุตรมีความรักความเมตตา มีคุณธรรม จริยธรรม ต่อเพื่อนมนุษย์ เพื่อนร่วมโลก แม้กระทั่งต่อสรรพสัตว์อีกด้วย ส่วนการนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร จึงมีความสำคัญที่จะทำให้บุตรมีพัฒนาการ พฤติกรรม ไปในทางที่ดี ทั้งร่างกายและจิตใจ บิดามารดาควรมุ่งเน้นให้บุตรเติบโตเป็นคนดีโดยไม่มุ่งเฉพาะแต่เป็นคนฉลาดเท่านั้น เพราะคนฉลาดแต่จิตใจชั่วร้าย เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น การปลูกฝังให้บุตรมีคุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นรากฐานสำคัญของชีวิต หลักพุทธธรรมที่นำมาปลูกฝังส่งเสริมพัฒนาการให้บุตรให้เกิดการพัฒนาที่ดี ได้แก่ ไตรสิกขา ๓ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ ขรവാสนธรรม ๔ เบญจศีล และ ทิศ ๖

จากการศึกษาบทบาทการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของหน่วยสาธิตการสร้างเสริมสุขภาพเด็กเล็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยสาธิตฯ ช่วยให้ผู้ที่มีพัฒนาการ ๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยได้วางแผน คัดกรอง กระตุ้นบุตรที่มีพัฒนาการปกติและล่าช้า โดยใช้คู่มือ DSI (Developmental Screening Inventory) เพื่อให้บุตรมีพัฒนาการที่สมวัย เพื่อให้บุตรได้รับอาหารตามวัยอย่างเหมาะสม มีภาวะโภชนาการที่สมวัยและนำไปสู่พัฒนาการด้านต่างๆ ที่ดีด้วย เพื่อให้บุตรเจริญเติบโตอย่างมีความสุข ความอบอุ่นทั้งกายและใจ และเข้าใจเหตุและผล เพื่อปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับบุตร ฝึกบุตรรู้จักการให้ การชื่นชมกับการกระทำดีของผู้อื่น กระตุ้นพัฒนาการด้วยการไม่ปิดกั้นในสิ่งที่ถูกต้อง หาความรู้เพิ่มเติม โดยการอ่านหนังสือ ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต เพื่อให้บุตรทำกิจกรรมหลากหลายโดยสอดคล้องกับพัฒนาการทั้งสี่ด้าน อีกทั้งปลูกฝังให้มีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นรากฐานในการใช้ชีวิตอย่างมั่นคงและมีความสุข ตลอดจนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

จากการวิเคราะห์การนำหลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของหน่วยสาธิตการสร้างเสริมสุขภาพเด็กเล็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า มารดาบิดามีหน้าที่หลักในการอบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูบุตร จึงต้องมีคุณสมบัติ มีคุณความดีที่เพียบพร้อม ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมให้บุตรมีความสุขเจริญเติบโตอย่างมีความสุข และเป็นคนดี คนเก่ง มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการที่ดี เพราะบิดามารดาเป็นทิศเบื้องหน้า ได้เลี้ยงดูบุตรตั้งแต่แรกเกิด จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมบุตร หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้แก่ **ไตรสิกขา ๓** มีทัศนะคติความเห็นที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ส่งเสริมให้บุตรคิดเป็นตามหลักของเหตุและผล สามารถคิดแก้ปัญหา ตัดสินใจอย่างถูกต้องด้วยปัญญาตามความเป็นจริง **พรหมวิหาร ๔** ประกอบด้วย เมตตา มีความรักบุตรธิดา กรุณา มีความสงสารบุตรธิดา มุทิตา มีความชื่นชมและยินดีเมื่อบุตรธิดาประสบผลสำเร็จ และอุเบกขา คือคอยดูแลบุตรธิดาด้วยความสงบในจิตใจ **สังคหวัตถุ ๔** ประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา ที่เกี่ยวข้องกับสังคมส่วนรวม เป็นไปเพื่อความถูกต้องไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน **ฆราวาสธรรม ๔** ปฏิบัติในการส่งเสริมดูแลอบรมสั่งสอนบุตร โดยการกระทำอย่างตรงไปตรงมา แสดงออกตามความเป็นจริง **ศีล ๕** สอนให้บุตรเว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ เว้นจากการประพฤติดินในกาม เว้นจากการกล่าวเท็จ และเว้นจากการดื่มน้ำเมา และ **ทศ ๖** สอนให้บุตรรู้บทบาทและหน้าที่ตนเองต่อสังคม จึงกล่าวได้ว่า พุทธธรรมเหล่านี้ส่งเสริมการพัฒนาการของบุตรอย่างเห็นได้ชัด

Thesis Title : An Analytical Study of Buddhist Principles in the Development of Children of Child Health Promotion Demonstration Unit, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

Researcher : Mrs. Sripen Singkaew

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Ven. Dr. Phrakrupariyattianusath, Pali IV, B.A. (Pali & Buddhism),
M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)

: Asst. Prof. Dr. Thepprawin Chanraeng, B.A. (Religions),
B.A. (Thai Studies), M.A. (Buddhist Studies),
Ph.D. (Pali & Buddhism)

Date of Graduation : November 22, 2016

Abstract

The thesis entitled “An Analytical Study of Buddhist Principles in the Development of Children of Child Health Promotion Demonstration Unit, Faculty of Nursing, Chiang Mai University” has three objectives: 1) to study the Buddhist Principles in the development of Children in line with Buddhism, 2) to study the promoting roles in the development of children of Child Health Promotion Demonstration Unit, Faculty of Nursing, Chiang Mai University, and 3) to analyze the application of Buddha-dhamma in the development of children of that place.

From the study of the first aim, it can be found that Buddhist Principles or Buddha-dhammas can be used to promote child development in physical, emotional, social and intellectual. It also resulted in children to be with loving kindness and moral ethics for their fellow humans and even animals. The application of Buddha-dhamma in parenting children is vital, enabling children to develop their behaviors for the better both physically and mentally. Parents should focus on the child grow into a good person or moralist, not only a wise man. Sometimes one is a wise man, but evil spirit, also dangerous to themselves and others. The ethics instilled in children is the foundation of life. Buddha-dhammas used to promote

child development are Ti-sikkhā (Threefold Training), Brahmavihāra (Holy Abiding), Sangahavatthu (Bases of Social Solidarity), Pañca-sila (Five Precepts), and Disā (directions).

From the study of the second aim, it can be seen that various activities have been held under the objectives of the Child Health Promotion Demonstration Unit. This helps the child development in four aspects: physical, emotional, social and intellectual. Planning, screening and prompting for children with developmental delays is functioned by DSI (Developmental Screening Inventory). These are for children with a developmental age, for children receiving food according to age properly, for children growing so happily with warm both body and mind, for behaving as a role model to children; training children to sacrifice and to appreciate the good deeds of others, reminding not blocking the right thing, learning more by reading books and researching on the Internet, for children doing a variety of activities in line with the development of the above-mentioned four aspects. Besides, Moral and Ethics cultivation is the foundation of one's life for the development of the country.

From the study of the last aim, it can be said that fathers and mothers having primary responsibility for the upbringing and parenting children must be qualified: having a well-equipped goodness, behaving themselves as a good model, encouraging children to grow happily with physical and mental health. This is because parents are the foreground with the significance, having nourished a child from birth. Buddhist Principles or Buddha-dhammas can be used to promote child development in physical, emotional, social and intellectual are: Ti-sikkhā :Threefold Training; the attitude must be based on fact, children are encouraged to think of the principles of cause and effect, can solve problems and can decide correctly, with intelligence as fact. Brahmavihāra: Holy Abiding; consisting of Mettā having a love of their sons and daughters, Karunā: Compassion; having a passion for their children, Muditā: having sympathy for their children and Upekkhā: Equanimity; caring for their children with peace of mind. Sangahavatthu: Bases of Social Solidarity; having verbal and physical conduct relating to society, not making yourself and others suffer. Gharāvāsa-dhamma: Virtues for a good household life; promoting and teaching children by ways of acting honestly. Pañca-sila: Five Precepts; teaching children to

abstain from killing, to abstain from stealing, to abstain from sexual misconduct, to abstain from false speech, and to abstain from intoxicants causing heedlessness. Last, Disā: directions; teaching children to realize their roles and duty towards the society. It is clear that the Buddha-dhamma can undoubtedly promote the development of children of that place.